

SPREEKPUNTEN PERSMOMENT MINISTER-
PRESIDENT RUTTE EN MINISTER DE JONGE,
NA AFLOOP VAN DE MCCB OVER HET
CORONAVIRUS, 27 MEI 2020

Passief: Q + A's

1 september pakket

Waarom wordt bij het naar voren halen van het 1 septemberpakket wel gekeken naar bijv. sportscholen, sauna's, sport- en verenigingskantines en niet naar binnensporten?

- We hebben vanaf het begin af aan gezegd dat het loket niet in één keer open kan gaan. Het gaat niet alleen om de mogelijkheden om 1,5 meter te handhaven, maar ook de druk op de openbare ruimte. We moeten voorkomen dat een stapeling van versoepelingen de onzekerheden te groot maken.
- En we zullen ook voor de genoemde mogelijke versoepelingen een OMT advies vragen waaruit moet blijken of er voldoende ruimte is om te versoepelen en onder welke condities
- We moeten dit echtstapsgewijs doen.

Heropening sportkantines

- Nu de horeca per 1 juni open mag, hebben we besloten dat sportkantines per 1 juli kunnen volgen mits de situatie rondom de verspreiding van het virus dit toelaat.
- We halen de datum van 1 september naar voren omdat, zoals het nu lijkt, deze versoepeling eerder mogelijk is.
- De voor de horeca geldende protocollen en spelregels zijn daarbij ook van kracht op sportkantines.

2

- Denk aan max 30 personen, reserveren, checkgesprek op klachten, etc.
- Daarnaast roep ik de sportsector op om komende weken extra aandacht te geven aan het informeren van al die vrijwilligers die de sportkantine draaiend houden.
- Dit in voorbereiding op de verwachte opening per 1 juli.

Waarom kunnen de sportkantines niet net zoals de horeca per 1 juni open?

- We kiezen ervoor om de sportkantines een maand later dan de horeca te openen.
- Dit heeft met twee zaken te maken. Allereerst willen we gefaseerd versoepelen zodat we goed kunnen volgen wat het effect van de versoepeling is op het aantal besmettingen.
- Als blijkt dat de komende weken het aantal nieuwe besmettingen sterk toeneemt, dienen we te bezien of de volgende stap gezet kan worden.
- Dit alles om te voorkomen dat we een tweede piek krijgen met alle gevolgen van dien.
- Daarnaast geldt nog steeds dat we het bijeen komen van grote groepen mensen willen vermijden.
- Op een terras met een afgebakende hoeveelheid tafels en stoelen is dat beter te reguleren dan rondom een buitensportaccommodatie.
- We willen daarom eerst leren van de horeca om op basis daarvan ook de sportkantines op een verantwoorde wijze weer te kunnen openen.

Europese Unie

Wat vindt u van de voorstellen die de Eur. Commissie heeft gepresenteerd voor een Europees herstellfonds? Hebben die enig kans van slagen wat u en uw 'frugal four'-collega's betreft?

3

- Gezien de omvang van het pakket is het te vroeg voor een inhoudelijke analyse. We gaan de plannen nu eerst goed bestuderen.
- Maar ons standpunt is bekend. Dat hebben wij de afgelopen week ook in een gemeenschappelijke paper met een aantal andere landen toegelicht.
- Wij zijn voor een moderne meerjarenbegroting, tijdelijke *loans for loans* en hervormingen en geen voorstander van vergemeenschappelijking van schulden.
- Uitgangspunt daarbij is dat Nederland bereid is te helpen en op Europees niveau wil samenwerken om de crisis te bestrijden. We willen dat op een manier doen waardoor lidstaten en de EU als geheel sterker worden.
- Hierover gaan wij de komende tijd in de EU in gesprek. We zullen moeten zien hoe de onderhandelingen zich ontwikkelen.
- Dit proces zal zeker tijd nodig hebben. Maar al met al heb ik vertrouwen dat we er met elkaar uitkomen.

Handhaving

Waarom mag in de horeca wel worden afgeweken van de 1,5 meter regel afstand? Meten met twee maten?

- Er is geen uitzondering voor de horeca. Voor iedereen geldt: 1,5 meter afstand houden, tenzij je tot een huishouden behoort
- Alle branches, supermarkten, kappers en ook horeca moeten hun werk doen, binnen de geldende regelgeving en met inachtneming van het RIVM-advies.
- Er wordt gehandhaafd vanaf drie mensen als de 1,5 meter niet in acht genomen wordt. Dat neemt niet weg dat we ook van tweetallen verwachten dat ze 1,5 meter afstand tot elkaar houden als ze niet uit het zelfde huishouden komen.

4

- En dat ondernemers, ook in de horeca, er voor zorgen dat mensen deze afstand kunnen bewaren
- We moeten het echt samen doen en ieder moet zijn eigen verantwoordelijkheid nemen.
- We gaan niet overal op handhaven of overal boetes voor uitdelen. Dat is ondoenlijk en gaat voorbij aan de eigen verantwoordelijkheid van mensen om het virus te bestrijden.

Mensen lijken zich steeds minder te houden aan de regels, bijv. om 1,5 meter afstand te houden. En zie ook de grote drukte op Hemelvaart. Baart u dat zorgen

- Op sommige plekken was het tijdens Hemelvaart te druk en moest worden ingegrepen, door bijvoorbeeld plekken af te sluiten.
- Dit heeft duidelijk gemaakt dat meer vrijheid ook meer verantwoordelijkheid met zich meebrengt.
- Het blijft dus belangrijk dat we ons met zijn allen echt aan de voorschriften houden en drukte vermijden.
- We vertrouwen erop dat de meeste mensen, ook de aankomende zomer, prima om kunnen gaan met deze regels.
- En op de plekken waar het niet goed gaat en het door drukte niet meer mogelijk is om 1,5 meter afstand te houden, kan door de lokale autoriteiten worden ingegrepen. Dat kunnen wij niet doen vanuit Den Haag. Dat vraagt om maatwerk.
- Maar laten we hopen dat ingrijpen op veel plekken kan uitblijven.

Geeft u gehoor aan de oproep van de agenten en boa's om met duidelijke richtlijnen te komen, zodat handhavers weten waar zij op moeten letten? En wat vindt u van de roep om meer wapens voor de boa's?

- Geweld tegen hulpverleners en handhavers is onacceptabel. De afgelopen jaren heeft het kabinet diverse maatregelen genomen om streng te straffen: bv wetsvoorstel taakstrafverbod, extra zwaar straffen, hinderen hulpverleners apart strafbaar gesteld.
- Maar het kabinet is niet voor structurele uitbreiding van de geweldsmiddelen voor boa's. Het geweldsmonopolie is en blijft bij de politie.
- Het kabinet zal samen met de lokale driehoek op de volgende manieren werken aan de veiligheid van boa's:
  - 1) Boa's kunnen uitgerust worden met bodycams.
  - 2) Intensievere samenwerking tussen politie en boa's.
  - 3) Noodknoop voor boa's op hun portofoon. Daarmee kunnen ze direct hulp van politie invoeren.
- Op uitzonderingsbasis blijft het overigens mogelijk dat de lokale driehoek middelen aanvraagt voor hun boa's (ter achtergrondinfo: bijv. in Haarlemmermeer hebben boa's tijdelijk wapenstukken gekregen vanwege de taxioorlog te Schiphol).

De Raad van State schrijft in een voorlichting dat de coronaregels/noodverordeningen schuren met de Grondwet. Komt het kabinet met een wettelijke regeling?

- Zoals eerder aangekondigd (Grapperhaus in EK), werken wij aan een COVID-19 spoedwet.
- Het streven is om deze wet per 1 juli in te laten gaan.

Toerisme / vrij verkeer

Waarom kunt u niet al meer duidelijkheid geven over zomervakanties in het buitenland?

- Omdat we het op dit moment nog niet weten. Kernpunt is dat we de risico's van reisbewegingen willen kunnen beheersen.

6

- In de eerste plaats willen we het beleid van andere EU-landen weten, omdat daar ook veel mensen naar toe willen en vandaan komen. Ten tweede moeten we meewegen hoe wij zelf het besmettingsrisico in die landen inschatten.
- Een derde aspect is dat we bekijken moeten of risicobeperkende maatregelen nodig zijn voor mensen die terugkeren van vakantie.
- We spreken dit natuurlijk het liefst af in afstemming met andere landen. Dat gesprek loopt nu, en we komen daar binnenkort nader op terug.
- Laat ik benadrukken dat voor de hele wereld nu het reisadvies code oranje geldt, dus vakantie naar het buitenland wordt afgeraden.

Mag ik op vakantie in eigen land?

- Natuurlijk snap ik dat iedereen behoefte heeft aan vakantie en dat zien we ook terug in de reserveringen van hotels en vakantiehuizen.
- Wel moeten we ons goed realiseren waar we nu staan met de bestrijding van het virus. Op dit moment zijn we nog behoedzame stappen aan het zetten die zorgen voor meer bewegingsvrijheid.
- Voor nu geldt: we moeten goed oog houden op de reisbewegingen in Nederland. Gebruik het OV alleen als het strikt noodzakelijk is, vermijd drukte ook al is het mooi weer, en recreëer vooral lokaal.
- Is het te druk? Ga dan vooral ergens anders naar toe.

Mogen buitenlanders naar Nederland komen?

- Voor nu gaat het om zeer beperkte aantallen. Op dit moment zijn wij zelf voor veel andere landen ook nog een risicogebied.

7

- Hoe we met reisbewegingen vanuit het buitenland in de zomer omgaan, moeten we de komende tijd goed bekijken.
- Daarnaast is er ook nog het dilemma hoe we omgaan met toeristen die naar Nederland willen komen, als tegelijkertijd veel Nederlanders juist in Nederland willen blijven en in eigen land op vakantie willen gaan. Drukke punten moeten worden vermeden.
- Dit vraagt om goed nadenken over beschikbare faciliteiten, en de effecten op het OV en de openbare ruimte die we met elkaar te verdelen hebben. Ook moeten we kijken naar wat we kunnen doen met hotels, vakantiehuisjes en bijvoorbeeld ook Airbnb.
- Ook hier geldt dat dit zoveel mogelijk moet gebeuren in afstemming met de buurlanden en de overige EU-lidstaten. Dat gesprek loopt nu.

Het VK komt met een quarantainemaatregel; wat is uw reactie hierop?

- Het VK heeft net zoals een aantal andere landen in Europa quarantainemaatregelen afgekondigd voor inkomende reizigers.
- Deze maatregel zal ingaan vanaf 8 juni.
- Het betreft een verplichte quarantaine van 14 dagen na aankomst.

[Passief bij doorvragen]

- Er zijn enkele uitzonderingen zoals vrachtwagenchauffeurs en medici actief in de Covid-19 respons.
- Nederland geeft het dringende advies aan reizigers uit hoog risico gebieden, waar het VK ook onder valt, om ook in zelfquarantaine te gaan.

*Wordt er een protocol voor de toerisme gemaakt?
(berichtgeving De Telegraaf)*

- Er is geen protocol. Wel is het zo dat zes ministeries (I&W, EZK, J&V, BZ, BZK en VWS) een zogenoemde interdepartementale werkgroep Toerisme gestart zijn.
- Deze werkgroep buigt zich onder meer over de vraag wanneer we weer verantwoord en veilig op vakantie kunnen.

Pinksterweekend: mogen Duitsers uitstapjes maken naar NL? Mogen Duitsers een huisje boeken in NL? (N.a.v. berichtgeving in Duitse media)

- Vakantiereizen en andere reizen die niet essentieel zijn, worden afgeraden.
- Als mensen toch naar Nederland komen, dan vragen we hen met klem te blijven nadenken en de regels te volgen: vermijd drukte en houd 1,5 meter afstand. Houd er ook rekening mee dat lokale autoriteiten zullen optreden als het ergens toch te druk wordt.
- Ga sowieso niet zonder reservering de grens over.
- Realiseer je dat veel faciliteiten slechts beperkt open zijn en dat het gedeeld sanitair op vakantieparken en campings dicht is.
- Dat de grenzen tussen Nederland en Duitsland open zijn gebleven is niet vanzelfsprekend. Dat hebben we met zijn allen verdiend. Het open houden van de grenzen zullen we ook moeten verdienen, door er verstandig mee om te gaan.
- En iedereen in Nederland en in Duitsland kan daaraan een bijdrage leveren door dat ene uitje over de grens, dat weekendje aan de Zeeuwse kust, of naar de Eifel of het Sauerland, nog even uit te stellen.

De burgemeester van Maastricht doet een oproep aan het kabinet voor het heropenen van de grenzen met België; verwacht u dat dit snel mogelijk is?

- We begrijpen de oproep van de burgemeesters in de grensstreek.
- De grensmaatregelen zijn genomen door de Belgische overheid.
- Het is uiteindelijk aan België zelf om te bepalen of ze de grensmaatregelen willen versoepelen of niet.
- Maar we zijn hierover continu in overleg met België. Ferd Grapperhaus heeft hierover deze week nog contact gehad met zijn ambtgenoot. En ik heb begrepen dat België nog deze week een besluit neemt over het toestaan van familiebezoek.

Reactie op plan Europese Commissie voor herstel vrij verkeer van personen?

- Het pakket dat de Europese Commissie heeft gepresenteerd draagt bij aan het versoepelen van grensmaatregelen. Het geeft aanbevelingen aan lidstaten hoe maatregelen geleidelijk kunnen worden afgebouwd.
- Het is aan lidstaten om in overleg met buurlanden, en op basis van criteria waarin gezondheidsoverwegingen centraal staan, besluiten te nemen over de aanbevelingen.
- De Nederlandse reisadviezen zullen daarbij aansluiten.
- Nederland vindt het belangrijk dat gecoördineerde en gefaseerde afbouw van grensmaatregelen plaatsvindt.

Er is onder consumenten nog veel onduidelijkheid over vlieg vouchers; uw reactie?

- De eerdere uitspraak van de Europese Commissie is helder. Consumenten moeten bij een geannuleerde vlucht naast het aanbieden van een voucher, ook altijd

10

door de luchtvaartmaatschappij worden gewezen op het recht van geld terug.

- Dat is ook het Nederlandse standpunt. We zijn vanaf het begin van de coronacrisis luchtvaartmaatschappijen tegemoet gekomen door het toestaan van vouchers, omdat zij door de crisis in een benarde financiële situatie zitten.
- We hopen ook dat consumenten voor die optie kiezen om de luchtvaartmaatschappijen te ontlasten.
- Cora van Nieuwenhuizen heeft twee weken geleden gezegd dat zij de Inspectie ILT vraagt om toe te zien of de luchtvaartmaatschappijen op dit punt de passagiersrechten naleven.
- Ook is er contact met de luchtvaartmaatschappijen en de Consumentenbond hoe deze vouchers aantrekkelijker te maken, zoals een hogere waarde dan wat een passagier oorspronkelijk voor het ticket is betaald.
- Al met al komt het er op neer dat als een passagier geen voucher wil, de luchtvaartmaatschappij dus moet terugbetalen. Als er signalen zijn dat bepaalde maatschappijen hier structureel van afwijken, dan zal de inspectie ILT hier ook op handhaven.

Bestuurlijk

Waarom gaat het kabinet crisisstructuur opheffen terwijl de crisis nog niet achter ons ligt?

- Er is nog geen besluit genomen om over het opheffen van de crisisstructuur en over te gaan naar een meer reguliere besluitvormingsstructuur. Wel wordt er gewerkt aan een overgang daartoe.

- We weten dat het virus nog lang onder ons is, dus we moeten de besluitvorming over de 1,5 meter samenleving meer permanent inbedden.
- Met daarbij de opmerking dat er direct weer opgeschaald kan worden als dat nodig is.

Bent u geschrokken van de besmettingen in Duitsland bij een kerkdienst en in een restaurant? Is versoepeling van de regels hiervoor in NL dan wel op zijn plaats?

- Vanzelfsprekend kijken wij goed naar wat er in de landen om ons heen gebeurt. Denk bijvoorbeeld naar de heropening van de scholen in Denemarken en IJsland waar wij, en zeker ook de wetenschappers vanuit het OMT, scherp naar kijken.
- Het gaat hier om twee los van elkaar staande gevallen in Duitsland. De precieze achtergrond en omstandigheden daarvan kennen wij niet. En dus ook niet de mogelijke implicaties ervan voor de wetenschappelijke inzichten en het beleid.
- Het maakt in ieder geval wel nog eens duidelijk dat het virus nog steeds onder ons is en dat wij alert moeten blijven op mogelijke (lokale) brandhaarden.

Klopt het dat er onenigheid is binnen de coalitie over coronahulp in Afrika?

- De Adviesraad Internationale Vraagstukken heeft hierover onlangs een advies over uitgebracht.
- Wij zijn bezig met een kabinetsreacties daarop.
- Daar loop ik niet op vooruit.

Onderwijs

Wat vindt u ervan het protocol voor volledige heropening van de PO-scholen nog niet gereed is?

12

- Zoals in alle sectoren, stelt het primair onderwijs zelf het protocol op waarmee basisscholen helemaal open kunnen per 8 juni. Daarbij houden ze zich uiteraard aan de richtlijnen.
- We hebben begrepen dat de sector nog hard bezig is met het protocol. We hopen dat het snel is afgerond.

Economisch

Blijft het kabinet (hardnekkig) vasthouden aan het schrappen van de ontslagboete? En wat vindt u dan de mogelijk gevolgen heeft voor de tripartiete gesprekken over de uitwerking van het pensioenakkoord?

- Minister Koolmees is voortdurend in overleg met de sociale partners. Morgen is hierover een debat in de Tweede Kamer.
- Het lijkt niet behulpzaam om daar hier nu verder iets over te zeggen.

Belastingdienst

Onrust medewerkers?

- De staatssecretarissen van Financiën hebben vorige week op basis van een extern advies aangifte gedaan bij het Openbaar Ministerie vermoedens van mogelijke misdrijven. Dat heeft veel losgemaakt binnen de Belastingdienst. En dat snap ik. De staatssecretarissen zijn daarover volop in gesprek met de medewerkers van de Belastingdienst.
- [Desgevraagd over individuele werknemers: U weet dat ik nooit uitspraken doe over individuele ambtenaren. Zij kunnen zich niet verdedigen.]

Brief over compensatie ouders?

- De Belastingdienst stuurt deze week ruim 10.000 brieven aan ouders. Ruim 2.000 mensen krijgen een brief dat zij mogelijk in aanmerking komen voor compensatie omdat ze bij een groot fraudeonderzoek waren betrokken. Nog eens 8.000 mensen krijgen een brief dat zij waarschijnlijk geen compensatie krijgen vanwege betrokkenheid bij een groot fraudeonderzoek.
- Daarmee is niet gezegd dat ze überhaupt geen recht hebben op compensatie. Mogelijk krijgen zij wel compensatie omdat ze in het verleden te streng zijn behandeld.

Slachthuizen en nertsfokkerijen*Wat gaat u doen aan de situatie in de slachthuizen?*

- Carola Schouten heeft gisteravond een goed gesprek gehad met vertegenwoordigers uit de vleessector. Zij heeft hen daarbij indringend aangesproken op hun verantwoordelijkheid voor de gezondheid van hun werknemers en gevraagd scenario's uit te werken om problemen met dierenwelzijn te voorkomen.
- De sector heeft toegezegd om meer maatregelen te nemen om veilige arbeidsomstandigheden te garanderen. Ook zal beter gekeken worden naar de situatie rond huisvesting en vervoer van de vele arbeidsmigranten die in de sector werkzaam zijn.
- Daarvoor gaat de sector ook in gesprek met het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten van Emile Roemer, die is aangesteld door de minister van SZW.
- De sector is er ook op gewezen dat de NVWA altijd kan besluiten het toezicht te staken als de situatie onveilig is voor de toezien dierenaartsen en keuringsassistenten en dan houdt het hele slachtproces ook op.

- Eind van de week wil Carola Schouten de plannen van de sector zien. De komende tijd zal moeten blijken hoe de gemaakte afspraken in de praktijk uitwerken.
- Ondertussen is aan de GGD's gevraagd om alle medewerkers van slachthuizen te testen. Op basis daarvan kunnen Veiligheidsregio's ook ingrijpen zoals bij Vion Groenlo is gebeurd.

Wat was er vandaag aan de hand bij de slachterij van Vion in Apeldoorn?

- Vandaag heeft de politie bij een slachterij in Apeldoorn vastgesteld dat bij het personenvervoer de coronamaatregelen niet goed werden nageleefd.
- Hierop heeft de voorzitter van de Veiligheidsregio besloten in te grijpen. Dit betekent dat de politie het terrein heeft afgesloten en het bedrijf is stilgelegd.
- Dit is precies waar het gesprek met de sector gisteren over ging. Bedrijven moeten zich houden aan de voorschriften en ook toezien op de vervoerssituatie van de medewerkers.
- Wanneer dat niet gebeurt, dan wordt er ingegrepen, zoals vanmiddag is gebeurd.
- De Veiligheidsregio heeft die bevoegdheid. Ook de NVWA kan haar mensen terugtrekken als een werksituatie onveilig is. Dan stopt het werk gewoon.

Wat was de situatie bij een slachterij van Vion in Groenlo?

- We zijn natuurlijk allemaal geschrokken van de situatie bij Vion Groenlo, waar 20 procent van het personeel positief is getest op corona.
- De NVWA heeft op 20 mei besloten dat het voor hun personeel geen veilige werkplek meer was. En als de toezichthouder niet kan werken, dan ligt het hele slachtproces stil.

15

- De Veiligheidsregio heeft daarna ook besloten om een gebiedsverbod voor 14 dagen rondom de slachterij af te kondigen voor alle medewerkers van Vion Groenlo.
- We willen er alles aan doen om te voorkomen dat het coronavirus zich verspreidt. Dat betekent ook dat slachthuizen er alles aan moeten doen om te zorgen dat het virus zich niet onder slachthuismedewerkers kan verspreiden.
- We kijken daarbij niet alleen naar de werkplek, ook de huisvesting en het vervoer van de vele arbeidsmigranten die werkzaam zijn in deze sector spelen een belangrijke rol.

Is sluiting aan de orde?

- We gaan eerst kijken hoe de afgesproken maatregelen in de praktijk uitwerken en wat er uit de testen van de GGD zal komen.
- De NVWA kan altijd ook zelf besluiten of ze het veilig genoeg vinden voor hun medewerkers en de Veiligheidsregio voor de volksgezondheid van het personeel van de slachterijen.

Zijn slachthuizen broeinesten van besmetting vanwege de omstandigheden daar?

- Dat moet onderzocht worden. We hebben het RIVM gevraagd te onderzoeken of bijvoorbeeld het slachthuisklimaat en de koel- en ventilatiesystemen een rol spelen en ook de woon- en vervoeromstandigheden van arbeidsmigranten. En of beschermingsmaatregelen soelaas bieden.

Eerder – toen er al allerlei verhalen uit Duitsland, Frankrijk en de VS bekend waren – werd het beeld niet herkend dat richtlijnen over de hele linie niet werden nageleefd. Bent u nu tot een ander inzicht gekomen?

- De Inspectie SZW heeft eerder op locatie gekeken, zoals in Scherpenzeel waar 28 arbeidsmigranten uiteindelijk in quarantaine zijn gezet, en daar bleek dat de richtlijnen wel nageleefd werden. Maar we willen nu alles in beeld krijgen. De woonomstandigheden van met name arbeidsmigranten, hun vervoer.
- Door de situatie bij Vion Groenlo waar 20 procent positief bleek, zijn we extra alert geworden. Sommige mensen die positief getest zijn, hadden ook geen klachten, dus we willen nu ook alle medewerkers preventief laten testen.
- De GGD bekijkt nu met het ministerie van VWS hoe dat vormgegeven kan worden.

Wat is de situatie in de nertsenfokkerijen?

- In april is bij nertsen op vijf locaties van drie nertsbedrijven het coronavirus vastgesteld.
- Er is direct onderzoek uitgezet naar de vraag hoe de besmettingen lopen. Hieruit is gebleken dat het aannemelijk is dat er een besmetting van nerts op mens heeft plaatsgevonden bij in ieder geval twee personen.
- Bij nog twee andere personen is ook virus aangetroffen dat lijkt op het virus van de nertsen, maar daarbij kan niet achterhaald worden hoe de besmetting heeft plaatsgevonden.

Welke maatregelen worden genomen?

- Naar aanleiding van de besmetting van de nertsbedrijven zijn er verschillende maatregelen afgekondigd. Het gaat daarbij onder andere om:
  1. Een verplichte screening bij alle nertsenhouders in Nederland om te zien of het virus aanwezig is. Deze screening wordt de komende weken uitgevoerd.

2. Op de besmette bedrijven is een bezoekersverbod voor mensen in de stallen en een verbod op afvoeren van dieren en mest.
  3. Waar er een besmetting is geconstateerd moeten mensen in de stal beschermende kleding dragen.
- Zolang de uitslag van de screening nog niet bekend is, zullen deze week - naast de geldende maatregelen voor de besmette nertsenbedrijven – uit voorzorg ook maatregelen gaan gelden voor alle nertsenbedrijven in Nederland. Deze maatregelen worden later vandaag bekend gemaakt.
  - Op basis van het lopende onderzoek is aan veterinaire experts de vraag gesteld of zij een inschatting kunnen geven of het virus op de nertsenbedrijven binnen afzienbare tijd zal uitdoven of niet. Deze vraag zullen zij vrijdag beantwoorden.
  - Vervolgens zal het OMT-Zoönose volgende week een beoordeling geven wat het risico is van de besmette nertsenbedrijven voor de volksgezondheid.
  - Aan de hand van deze beoordeling en het advies van het OMT-Z zullen Carola Schouten en ik
  - gezamenlijk bepalen welke maatregelen nodig zijn om eventuele risico's af te wenden. Volksgezondheid staat daarbij altijd voorop. De verwachting is dat wij dat volgende week woensdag kunnen doen.
  - Daarbij worden alle denkbare maatregelen overwogen en zijn er geen taboes.

Is er gevaar voor de omgeving?

- Volksgezondheid staat voorop in het nemen van beslissingen en maatregelen. We baseren het beleid en de huidige maatregelen op onderzoeksresultaten, op de beoordeling van deskundigen en op adviezen van het RIVM.

- Er is onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van het virus in de lucht buiten de stallen. In het onderzoek is buiten de stallen geen virus aangetroffen. Het risico van de besmette bedrijven voor mensen in de omgeving blijkt verwaarloosbaar.
- De onderzoekers geven aan dat dit onderzoek in lucht en stof buiten de stallen representatief is voor alle besmette nertsbedrijven.
- Er is geen reden om aan te nemen dat het virus zich bij dieren op andere wijze verspreidt dan het tussen mensen doet, namelijk via druppels in de lucht.

De gemeente Gemert-Bakel heeft een brandbrief geschreven in kader verplichte ontruiming: uw reactie?

- De zorgen die er heersen zijn begrijpelijk. We staan in nauw contact met de betrokken gemeenten en de nertsbedrijven. Ook over de laatste brief die zij naar de minister van LNV gestuurd hebben.
- Het ruimen van dieren is een ultieme maatregel en wordt alleen gedaan als er geen andere mogelijkheid bestaat om de dierziekte te controleren of de volksgezondheid te beschermen.
Op basis van de huidige kennis en risicobeoordeling is dat nu niet het geval.
- Wat nu belangrijk is, zijn de uitslagen die einde deze week volgen van het veterinaire epidemiologisch onderzoek dat wordt gedaan op de bedrijven.
- Op basis van die resultaten kunnen veterinaire experts een inschatting geven of het virus op de nertsbedrijven binnen afzienbare tijd zal uitdoven of niet.
- Aan de hand daarvan kan het OMT-Z beoordelen wat het risico is van de besmette nertsbedrijven voor de volksgezondheid.

- Op basis van deze beoordeling en het advies van het OMT-Z zullen we de maatregelen bepalen die nodig zijn om dit risico af te wenden. Daarbij worden alle denkbare maatregelen overwogen en zijn er geen taboes.

Testen en bron- en contactonderzoek

Gaat u 1 juni halen?

- Ja, ik kan u melden dat dit gaat lukken. Hier ben ik heel blij mee.
- Ik heb hier volop met de GGD en de labs over gesproken en ik heb er het volste vertrouwen in dat het gaat lukken om vanaf 1 juni iedereen met klachten te laten testen.
- Het testen en uitvoeren van bron- en contactonderzoek is een vast onderdeel van het werk van de GGD.
- Op deze schaal is het toch ook voor de GGD'en een enorme klus. Het kan dat er in het begin wat opstartproblemen zijn en dat het wat langer duurt om een afspraak te maken.
- Maar ik ga ervan uit en heb er alle vertrouwen in dat we met hun inzet de greep op het virus kunnen verstevigen.

Is de capaciteit dan op orde? Kan iedereen: een afspraak maken, een test laten afnemen en kan het bijbehorende bron- en contactonderzoek worden gestart?

Mensen met klachten kunnen naar de GGD bellen.

- De GGD vraagt of je klachten hebt, vraagt enkele persoonsgegevens, waaronder het BSN, en maakt vervolgens voor de volgende dag een afspraak voor het afnemen van een test bij een teststraat.
- Er zijn momenteel 80 testlocaties in Nederland en indien nodig wordt dit uitgebreid.

- De GGD'en hebben ook mobiele testlocaties en testteams om naar huis te komen als dat echt nodig is.
- Er wordt binnen 48 uur de testuitslag gegeven.
- Als deze positief is, dan start meteen het bron- en contactonderzoek door de regionale GGD.

Wat wordt het telefoonnummer?

- Om een testafspraak te maken is vanaf 1 juni een landelijk gratis telefoonnummer beschikbaar.
- Het nummer wordt op 1 juni om 08.00 uur bekend gemaakt en is vanaf dat moment zeven dagen per week, van 08.00 uur tot 20.00 uur bereikbaar om een afspraak te maken bij een testlocatie in de buurt.

U heeft steeds gezegd dat preventief testen, zonder dat er sprake is van klachten, geen zin heeft. Dat wordt nu bij het personeel van Vion wel gedaan. Hoe zit dat?

- Preventief testen zonder klachten heeft in beginsel inderdaad weinig zin. Als iemand geen klachten heeft en negatief test, dan kan je daar weinig mee. De volgende dag kan je alsnog besmet raken.
- Maar in specifieke gevallen kan preventief testen soms toch wel zin hebben. Het is in beginsel aan de GGD om hier in het kader van de bestrijding van COVID afwegingen in te maken. Dat hebben ze eerder bij een AZC en nu ook bij Vion gedaan.

Persoonlijke beschermingsmiddelen

Waarom worden de verpleeghuizen nog steeds afgescheept met slechte spullen?

- Dat is niet het geval.
- Via één centraal punt, het landelijk consortium hulpmiddelen, worden middelen slim en snel ingekocht. Het gaat om miljoenen middelen.

- Dit zijn extra middelen; deze toestroom komt bovenop de reguliere bestellingen die zorginstellingen nog steeds via hun eigen kanalen doen.
- Middelen via het LCH worden intensief getest.
- Als een zorginstelling zelf buiten de reguliere kanalen of het LCH inkoopt, zijn er diverse instituten, zoals universiteiten en ziekenhuizen, die kwaliteitstesten uitvoeren. Ook zijn er particuliere bedrijven die deze testen aanbieden
- Indien zorginstellingen menen dat zij onveilige maskers geleverd hebben gekregen, verzoek ik hen daarvan melding te maken bij de IGJ of de Inspectie SZW.

Hoe ziet een kwaliteitscheck van LCH eruit?

- De producten die het LCH inkoopt zijn veelal van leveranciers uit Azië en hebben veelal geen Europese CE-markering.
- Het LCH spant zich daarom maximaal in om te zorgen dat de kwaliteit van de producten wordt gecontroleerd.
  - Voorafgaand aan de inkoop van de producten zijn de certificaten van het product opgevraagd door het LCH. In de fabrieken in Azië wordt daarnaast ook visueel de kwaliteit van de producten beoordeeld.
  - Bij binnenkomst in het opslagcentrum van het LCH wordt vervolgens de kwaliteit beoordeeld door een onafhankelijk kwaliteitsteam van het RIVM.
  - Voor wat betreft de mondkmaskers controleert dit team met gespecialiseerde apparatuur hoe de filtratie van de mondkmaskers is en of de mondkmaskers goed aansluiten op het gezicht.
  - Met deze werkwijze zorgt het LCH ervoor dat de beschermingsmiddelen die zij levert aan de zorg voldoen aan de kwaliteitseisen.

Dashboard

Wanneer is het dashboard er?

- Ik verwacht dat de eerste versie van het dashboard in de loop van juni operationeel is.
- Er wordt nu hard aan gewerkt.

Waar kunnen we dat straks zien?

- Dat zijn we op dit moment nog aan het onderzoeken.
- U kunt zich voorstellen dat de website van de rijksoverheid en die van het RIVM logische eerste gedachten zijn.

Hoe zit het nou precies met de telecomgegevens? Wat was oordeel Raad van State? Hoe nu verder?

- Die verplaatsingsgegevens moeten de onderzoekers van het RIVM helpen om veel sneller signalen op te pikken die relevant zijn voor de verspreiding van het virus.
- Dat is hard nodig, want het virus zet ons door zijn incubatietijd al snel een week op achterstand.
- De staatssecretaris van EZK bereidt daarom een wijziging van de telecomwet voor.
- Die gegevens zullen volledig geanonimiseerd op gemeentelijk niveau gebruikt worden door de experts van het RIVM.
- Zowel de Autoriteit Persoonsgegevens als de Raad van State hebben inmiddels advies uitgebracht aan het kabinet.
- Wij verwachten op korte termijn de voorgestelde wetwijziging aan de Tweede Kamer te kunnen aanbieden.
- Dan zal ook het advies van de Raad van State beschikbaar komen.

Kwetsbare mensen

Hoe gaat het met het toestaan van 1 bezoeker per cliënt in de ouderenzorg en gehandicaptenzorg?

- Voor de verpleeghuizen geldt nu één vaste bezoeker per bewoner.
- Mensen zijn vaak emotioneel omdat ze voor het eerst sinds weken weer op bezoek mogen bij hun partner, vader of moeder.
- Bezoekers lijken zich goed te houden aan alle bijbehorende regels.
- In de gehandicaptenzorg is het aantal bezoekers op zich niet beperkt tot 1 persoon.
- De afspraken in deze sector verschillen per cliënt, afhankelijk van zijn of haar persoonlijke situatie.

Zijn er beschermingsmiddelen beschikbaar voor bezoekers?

- In verpleeghuizen worden mondkapjes gebruikt bij bezoek aan bewoners waar de anderhalvemetermaatregel moeilijk te handhaven is, zoals mensen met dementie.
- Zorgaanbieders zorgen voor deze middelen.
- Ook in de gehandicaptensector zijn er cliënten waarbij anderhalve meter afstand houden niet reëel is.
- Daar wordt in die situaties uitgegaan van 1 of maximaal 2 vaste contactpersonen.

Nu het met de verspreiding van het virus zo goed gaat, kunnen we de bezoekenregeling niet sneller versoepelen? Ouderen hebben toch vaak meerdere kinderen bijvoorbeeld?

- We hebben onze kwetsbare mensen zo goed als mogelijk te beschermen.

- De versoepeling van de bezoeksregeling in de verpleeghuizen doen we daarom gecontroleerd en gefaseerd.
- Elke volgende stap kan pas worden gezet als zowel de besmettingscijfers in de verpleeghuizen als daarbuiten laag blijven.
- De eerste belangrijke stap is gezet door van 26 locaties over te gaan naar toelaten van bezoek in alle locaties die dat willen. Uiteraard moeten zij aan de randvoorwaarden voldoen.
- Ik begrijp dat er meer mensen zijn, dan die ene vaste bezoeker, die een bezoek willen brengen aan hun naaste in het verpleeghuis. De stap naar meer bezoekers heb ik vooralsnog voorzien op 15 juli.
- Op dit moment vind ik het nog te vroeg daarvan af te wijken.
- Uiteraard ben ik bereid dit steeds opnieuw te bezien en blijf daarover in gesprek met de sector.
- In de gehandicaptenzorg wordt de bezoeksregeling al zo snel als mogelijk versoepeld. Daarin moeten we de sector wel even de tijd geven om het goed in te regelen.
- Soms is wat extra tijd nodig voor het realiseren van aanpassingen in de woning, bijvoorbeeld om een geschikte ruimte te creëren of voor het betrekken van cliënten en verwanten bij het maken van afspraken.

De ventilatie in verpleeghuizen is vaak slecht. Kan dat verspreiding in de hand werken (zie uitspraken viroloog Drosten)?

- Het is belangrijk dat er continu goed wordt geventileerd (geen recirculatie) om de lucht te kunnen verversen. Dat geldt ook voor verpleeghuizen. Ook goed onderhoud van de systemen is belangrijk.

25

- Het OMT heeft aangegeven dat de rol van ventilatie- en airconditioningsystemen in de verspreiding van het virus nog niet duidelijk is.
- Vaak gaat het om een geheel van factoren: naast goed ventileren is het ook van belang de algemene richtlijnen na te leven. Bijvoorbeeld het regelmatig en goed wassen van de handen.
- Ik zal dit punt bespreken in het wekelijkse overleg met de brancheorganisaties.

Spelen ventilatiesystemen een rol bij de verspreiding van COVID-19?

- Het Outbreak Management Team stelt dat op basis van de huidige wetenschappelijke inzichten er onvoldoende bewijs is dat aerogene transmissie een rol speelt in de verspreiding van het virus.
- De conclusie is dat de rol van ventilatiesystemen in de verspreiding van het virus nog niet duidelijk is, maar dat deze geen rol van belang lijkt te hebben gespeeld in de epidemie.
- Er is daarom geen reden het huidige beleid aan te passen.

Kinderen

Volgens NVK zijn er ook in Nederland kinderen met de ziekte van Kawasaki die corona-antistoffen in het bloed hebben. Is er inderdaad een verband? Wat gaat er nu gebeuren?

- Uit een enquête van de Nederlandse Vereniging Kindergeneeskunde (NVK) blijkt dat vanaf het begin van de epidemie in Nederland er bij 20 kinderen een Kawasaki-achtig beeld is gezien.

- Elf van deze kinderen hebben antistoffen tegen het coronavirus, en hebben dus een infectie doorgemaakt, van de andere kinderen is dit niet bekend.
- Kinderen kunnen dus een Kawasaki-achtige ziekte doormaken na een infectie met het coronavirus, net als na andere virusinfecties.
- De aantallen zijn niet verontrustend volgens de artsen en het RIVM.
- De NVK doet nu verder onderzoek.

[Bij doorvagen]

- Deze cijfers zeker geen reden zijn om kinderen thuis te houden van bijvoorbeeld school of andere activiteiten.

Welke afspraken zijn er gemaakt over vervoer speciaal onderwijs?

- Na een checkgesprek wordt besloten of een leerling vervoerd kan worden. Leerlingen met klachten of leerlingen die gezinscontacten met deze klachten hebben, kunnen niet vervoerd worden.
- Daar waar het niet mogelijk is om 1,5 meter in acht te nemen in het voertuig, gebruikt de chauffeur een chirurgisch mondkapje en de leerlingen een niet-medisch mondkapje.
- Leerlingen worden zo veel mogelijk vervoerd in groepen met een vaste samenstelling.
- Daar waar leerlingen in de leeftijd van het speciaal (basis)onderwijs tegelijk met leerlingen in de leeftijd van het voortgezet speciaal onderwijs worden vervoerd, dragen de leerlingen in de leeftijd van het speciaal (basis)onderwijs geen mondkapje. De leerlingen/kinderen in de leeftijd van het voortgezet speciaal onderwijs dragen een niet-medisch mondkapje.

Waarom hoeven scholieren geen mondkapjes op op school (en wel in het OV)? Daar is het toch ook heel moeilijk om afstand te houden?

- Ik roep op om zo veel mogelijk de anderhalve meter vol te houden, ook op school.
- Ook is met scholieren afgesproken dat zij niet met het OV gaan.
- Dat kinderen op school geen mondkapje op hoeven, heeft te maken met de aard van het contact.
- In de trein kan er geen check vooraf plaatsvinden, en weet je dus niet met wie je in contact komt. Op school is dat wel mogelijk.
- Ook zijn kinderen in mindere mate (onderling) besmettelijk. Wel is het belangrijk dat scholieren en leraren zich laten testen bij symptomen.

Vaccin & behandelingen

Wanneer gaan we hydroxychloroquine gebruiken, zoals in Brazilië?

- Uit onderzoek blijkt dat het gebruik van hydroxychloroquine gepaard gaat met grote gezondheidsrisico's.
- Er kunnen zware hartritme stoornissen optreden, soms met dodelijke afloop.
- Om die reden adviseert de WHO om voorlopig te stoppen met het gebruik van het middel in klinisch onderzoek.

Hoe gaat Nederland zorgen dat er voldoende vaccins zijn voor de bevolking, als er een vaccin is?

- Ik span me maximaal in om de ontwikkeling en productie van een vaccin te bespoedigen. Daarvoor is internationale samenwerking van groot belang.

- Daarnaast zet ik in op het wegnemen van drempels en het stimuleren van productie in Nederland, zodat we niet alleen afhankelijk zijn van het buitenland, maar ook kunnen bijdragen aan het opschalen van de mondiale productie.
- Experts van de Gezondheidsraad en RIVM denken nu al na over vaccinatie van risicogroepen, zodat we de meest kwetsbaren onder ons als allereerste goed kunnen beschermen.
- Zo zorgen we dat alles straks klaar staat als er een vaccin op de markt komt.

In hoeverre is Nederland (financieel) actief betrokken bij een van kansrijke initiatieven die er zijn om tot een vaccin te komen?

- Samen met de speciaal gezant zijn we met verschillende kansrijke initiatieven in gesprek.
- Ook zijn er verschillende Nederlandse bedrijven betrokken bij veelbelovende ontwikkelingen op het gebied van vaccinonderzoek.
- Deze ontwikkelingen volg ik met grote belangstelling.

Moet er niet in EU-verband, of beter nog in VN-verband samengewerkt worden als het gaat om vaccinontwikkeling?

- Dat gebeurt ook al.
- We hebben als Nederland al ingezet via het internationale pledging event van de Europese Unie en verschillende internationale partners zoals de WHO en GAVI.
- Nederland heeft hierbij 192 miljoen euro beschikbaar gesteld.
- Tegelijkertijd moeten we ook alle inspanningen van ontwikkelaars en producenten goed in de gaten houden,

er gebeurt heel veel en de ontwikkelingen volgen elkaar snel op.

Is Nederland er voorstander van dat een vaccin voor alle landen en inwoners vrij/tegen kostprijs beschikbaar zou moeten worden gesteld?

- Voor Nederland is het heel belangrijk dat toekomstige vaccins toegankelijk en betaalbaar zijn.

App

Eerste versie van app gepubliceerd?

- Momenteel wordt er gewerkt aan een eerste versie (proof of concept) van de app.
- Die versie moet een werkende toepassing zijn die op kleine schaal getest kan worden.
- De eerste designs, dus hoe de app er van de buitenkant uit zou kunnen zien, zijn door het bouwteam gepubliceerd.
- De komende dagen worden er meer documenten gepubliceerd, zoals de broncode en de werking van de app
- Dat doet de overheid om in alle openheid te laten zien hoe de ontwikkeling gaat en om de kennis en ervaring van iedereen die mee wil doen actief te gebruiken.

Is al bekend waar in Nederland de pilot gaat plaatsvinden?

- Zodra daar meer over bekend is, laat ik u dat weten.
- Ik verwacht dat er vanaf half juni in één of meerdere regio's getest kan gaan worden.
- We bekijken op dit moment welke regio's hiertoe bereid en geschikt zijn.

Als die app er straks is, zijn we dan niet te laat?

- Een app helpt de GGD bij het bron- en

contactonderzoek; door de contacten te vinden van besmette personen die zij zich zelf niet meer herinneren.

- En een app kan die contacten ook sneller vinden dan de GGD.
- Dus ja, hoe eerder we deze app hebben, hoe beter.
- Maar we doen geen concessies aan zaken als privacy.
- Dus we kiezen voor zorgvuldigheid, boven snelheid.